

1980 HAC ORGANİZESİ ÜZERİNE-1

Hayrettin ŞALLI
Başbakanlık Müşaviri

Anayasal kuruluşlarımızdan Diyanet İşleri Başkanlığı'nın "1980 Hac Organizesi" nde, Başbakanlık Makamının emirleri üzerine, yö-netici olarak görev aldım. Hac organizesinin her yönünü bizzat müşahede ettim. Milyonları ilgilendiren bu konuda, gelecek yıllara ışık tutması dileğiyle, bazı tesbit ve kanaatlarımı yazmayı yararlı gör-düm.

"Diyanet Hac Organizesi", bütün Anadolu'da, hatta yurt dışında-ki vatandaşlarımız arasında yürek yürek yaşanan bir büyük olaydır. Bu işte 67 İl, 572 ilçe müftülüğü ile Diyanet merkez kuruluşundan binlerce görevli, aylarca çalışmış bulunmaktadır. Hac olayı, aynı za-manda; içişleri. Dışişleri, Sağlık ve Sosyal Yardım, Gümrük ve Tekel Bakanlıkları ile Kızılay'ın da fiilen destekledikleri bir devlet organl-zesidir. Bu organize; 30.000 e yakın hacıyı, üç ayı devlet hudutları-nı aşarak; belli zaman ve mekanlarda yapılması gereken teferruatlı bir ibadeti yaptırmak üzere, götürüp getirme işidir. Bu organize; on binlerce vatandaşımızı, dili, rengi ve örfü ayrı milyonların içinde vs değişik bir iklimde, bir ay yaşatarak, sağ-sallm memleketine getire-bilme çabasıdır. Bu. kolay ve küçük değil, zor ve büyük bir mesele dir. Diyanet görevlileri: düzen, disiplin, mes'uliyet duygusu, feda-kârlık örnekleri vererek; devletimiz adına iftihar vesilesi olan böy-le bir organizeyi başarı ile sonuçlandırmışlardır.

Hacılarımızın özel organizelere, daha doğrusu kendi kaderlerine terkedildikleri geçmiş yıllar ile, devlet organizesinin başladığı son iki yılı mukayese imkanına sahip olanlar, bu organizeyi önemini da-ha iyi anlayacaklardır. Bir mukayese imkanı vermesi bakımından bazı bilgi ve müşahedelerimi kısaca aktarmak istiyorum :

iki yıl önce Sayın Hatay Valisi, Sayın Diyanet İşleri Başkanına telefon ediyor ve içinde bulunduğu sıkıntıyı şu sözlerle dile getiri-yordu : "— Sayın Hocam' Binlerce hacımızın feryadı yüreğimizi ka-natıyor... Bazı şirketler, hacılarımızı, buralarda terketti. Hudutta bira-kılan ve kandırılmış vatandaşlarımızın hıçkırışları ile, Valiliğimiz ağ-lama duvarı haline geldi. Gözü yaşlı, yorgun ve ihtiyar hacı adayları-mızla, makam odam her an dolup boşalmaktadır. Paraları kalmamış, dövizlerini bozdurmaya başlamışlardır. Bu feci duruma bir çare bulu-namnz mı?..." Bu haklı feryat, uzun hac yolculuğunun bir kesiminin anlatılışdır. Ya binlerce kilometrelik yollarda ve hac ibadeti sıra-sında çekilenler!..

Bir şirket tarafından, iki otobüs dolusu Amasyalı hacı adayı yur-dumuzdan yola çıkarılırlar. Suriye ve Ürdün'ü geçerek Suud sınırına dayanırlar. Vize alırken Suudi vizesi unutulmuştur, sınır geçemez-ler. Ürdün • Suud tampon bölgesinde, tam bir hafta bekletilirler. Probleme çözüm bulamayan şirket sorumlusu : "Ben Suud vizesi alamıyorum. Sizden aldığım paraları iade edeceğim. Ne yaparsanız yapın başınızın çâresine bakın!.." diyerek iki otobüs hacıyı oracıkta bırakı-verir. Hacı adayları, Suud sınırından boyunları bükük yurda dönerler. Ancak, döviz alıp yurtdışına çıkmış bulduklarından, Türk Parasının Değerini Koruma Talimatı hükümlerince, üç yıl beklemek mecburiye-tinde kalırlar. Üç yıl sonra, sağ kalanlar hacca gidebilirler...

Ya Ankara'dan 100 ü aşkın hacı adayının başına gelenler... Bir şirketin mensupları, bu vatandaşlarımızın hac pasaportlarını çıkartıp dövizlerini alırlar. Tam yolculuğa çıkılacağı sırada, döviz ve pasaport-larla

ortadan kaybolurlar. Açıkta kalan hacı adayları o yıl hacca gi-demezler, ikinci yılki teşebbüslerinde, geçen yıl almışsınız diyerek yeni pasaport verilmediğinden, yine gidemezler. Üçüncü yıl, mahkeme kanalıyla kayıp şirket mensupları ve pasaportlar bulunur, fakat döviz harcanmıştır. Aldıkları dövizleri zamanında iade etmeyen bu vatandaşlarımız, Türk parasının Değerini Koruma Talimatının ilgili maddesi uyarınca, döviz alışlarından itibaren üç yılı doldurmak mecburiyetinde olduklarından döviz alamazlar. Dolayısıyla o yıl da hacca gidemezler. Tam üç yıl sonra, dördüncü teşebbüslerinde ancak gi-debilirler...

Geçmiş yıllarda pek azı müstesna, özel hac organizeleri, çok olumsuz puanlar almışlardır. Üzerine hac farz olmayanların, yanıl-tıcı ve ticari amaçlı propagandalarla, bu yolculuğa zorlanmaları; hac cin ibadet olma yönünün ikinci plana atılarak, konuya birinci derece-de ticarî bir işmiş gibi bakılması; hacıların sadece dirilerini değil, ölülerini bile ortada bırakacak kadar sorumsuz davranılması, affedi-lir hatalardan değildir.

Halbuki devlet organizesyle, hacılarımız, sorumsuz ve İstismar-cı ellerden kurtulmuş; yolculuk, ibadet, sağlık vb. konularında ken-dilerine titizlikle yardımcı olunmuştur. Ve ilk defa İki yıldır, hudut-larda rüşvet vermeden memleketlerine döneblmişlerdir.

22.500 karayolu, 4 bine yakın havayolu hacısını, 746 otobüs ve 14 uçakla, 123 katile halinde, her katilede 8-10 din görevlisi, hudut kapılarında arapça tercüman ve müfettiş görevlendirerek, başarı ile götürüp getirmek, bugüne kadar örneği görül-müş bir organize değil-dir. Hacılarımız, bu organize İle, terkedilmişlikten, istismardan, şe-hirde sokakta. Arafat ve Mİna'da güneş altında kalmaktan, hudut ve delil kapılarında bekletilmekten kurtarılmıştır. Onbinlerce kişi. seya-hati, evi, ibadeti, sıhhati kısaca herşeyi İle yakinen İlgilene emin ellerde huzurla gidip gelebilmiştir.

Burpda. Türk Mutavvıfı Ahmet Zeki Abdülkadir'in yazıhanesi önünde karşılaştığımız, özel otolariyla gelen hacıların sözlerini nak-letmeden geçemeyeceğim.

- Devamı gelecek sayıda -